

BANKOVNÍ SOUSTAVA A SPECIALIZOVANÉ BANKOVNICTVÍ

(konkurence ze strany nebankovních subjektů, základní trendy
v bankovníctví - přehled, problémy)

1. Současné trendy ve světové ekonomice

V současné době lze pozorovat ve světové ekonomice radikální změny. Pokud mají tyto změny na finančních trzích dlouhodobější charakter, pak lze hovořit o trendech. Tyto změny mohou být a většinou i jsou důsledkem minulého dění a rozhodně je důležité se nad nimi zamyslet, neboť ovlivňují současné dění a taktéž mohou významně ovlivnit budoucnost. Není lehké jednoznačně stanovit co všechno je trendem na finančních trzích a třeba konkrétně trendem v bankovníctví, je nutné odpozorovat to a vyvodit si z dění ve světě a jednotlivých státech. Trendy v jednotlivých státech se mohou značně odlišovat v závislosti na jeho historickém vývoji, na jeho právní formě, na legislativním vývoji, na sociálních změnách a na mnoha dalších faktorech.

Pro světovou ekonomiku, resp. světové trhy jsou v posledních letech typické následující trendy.

- **Postupná globalizace finančních trhů** - jedná se o propojování národních ekonomik a jejich trhů; nutnými předpoklady procesu globalizace jsou volný pohyb osob, výměna informací, využívání nových technologií a liberalizace zahraničního obchodu, vzájemných vztahů a kapitálových trhů; Za jednu z hlavních příčin globalizace se považuje zejména rychlý proces deregulace, proces privatizace a odstraňování či omezování monopolního charakteru některých odvětví a oborů v jednotlivých zemích. Globalizace představuje jakýsi základní moment od kterého se odvíjí i následující skutečnosti.
- **Expanze kapitálových trhů** - narůstá význam institucionálních investorů, kteří se stávají významnými konkurenty bank;
- **Sekurizitace** - znamená nárůst objemu finančních prostředků, které jsou alokovány prostřednictvím cenných papírů;
- **Progresivní rozvoj informačních a telekomunikačních technologií** - umožnil propojení jednotlivých národních finančních trhů a tím napomohl ke globalizaci a k mohutnému rozvoji finančních inovací. Technologické inovace se uplatňují jak při koncipování systému obchodování, vyřizování obchodů, tak i při zpracování a rozšiřování informací a při regulaci a dohledu;
- **Nárůst volatility peněžních a finančních veličin** - běžnou součástí procesu alokace finančních prostředků je i přiměřená volatilita cen finančních instrumentů; v posledních letech se však stále více vyskytuje nadměrná či dokonce extrémní volatilita akciových a měnových kursů, úrokových měr, která může významným způsobem narušit hladké fungování finančního systému a nepříznivě ovlivnit výkonnost ekonomik;
- **Sociální změny** - jde o změny modelů sociální zabezpečení, demografické vlivy, rostoucí mobilitu obyvatelstva, růst životní úrovně obyvatelstva a sníženou loajalitu klientů, které rovněž působí na současné trendy v bankovníctví.

Od těchto významných trendů, respektive momentů, se odvíjí i trendy v bankovníctví. Dalo by se říci, že vývoj bankovníctví je v každém období charakteristický určitými trendy a problémy, a tak je tomu

samozřejmě i v současnosti. Jen je nutné si uvědomit, že tyto trendy a problémy nelze vytrhnout z kontextu a chápat je izolovaně, navzájem spolu souvisejí. Odvíjí se totiž od celkového vývoje ekonomického prostředí a to vytváří rámec pro fungování bank. Vyvíjející se a měnící se ekonomické podmínky se tedy odráží i ve světě bankovníctví. Jaké jsou tedy trendy v současném bankovníctví, nám ukáže následující kapitola.

2. Trendy v českém bankovníctví

Vzhledem k tomu, že české bankovníctví se začalo v tržních podmínkách vyvíjet mnohem později než tomu bylo například ve Spojených státech nebo Evropě, muselo řešit také některé specifické problémy a projevil se zde i některé specifické tendence jako například nízká kvalita úvěrového portfolia bank způsobená řadou špatných úvěrů nebo trend k privatizaci bank se státním podílem, jako důsledek transformující se ekonomiky.

Některé trendy, které se projevují ve světovém bankovníctví však zasáhly i český bankovní sektor. A lze také říci, že Česká republika z opožděného vývoje bankovního sektoru mohla také něco vytěžit, neboť si mohla vzít určité ponaučení s minulých chyb jiných států.

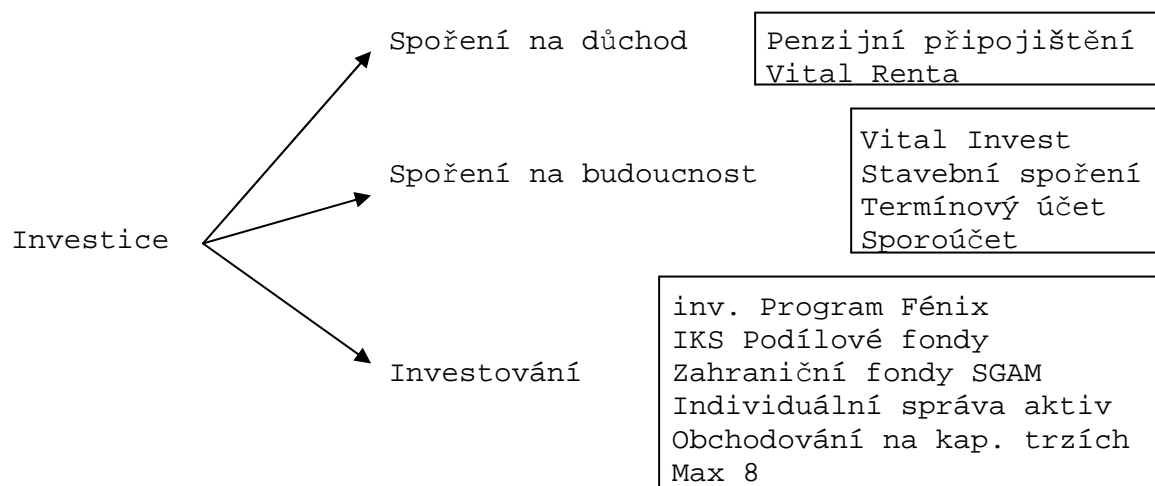
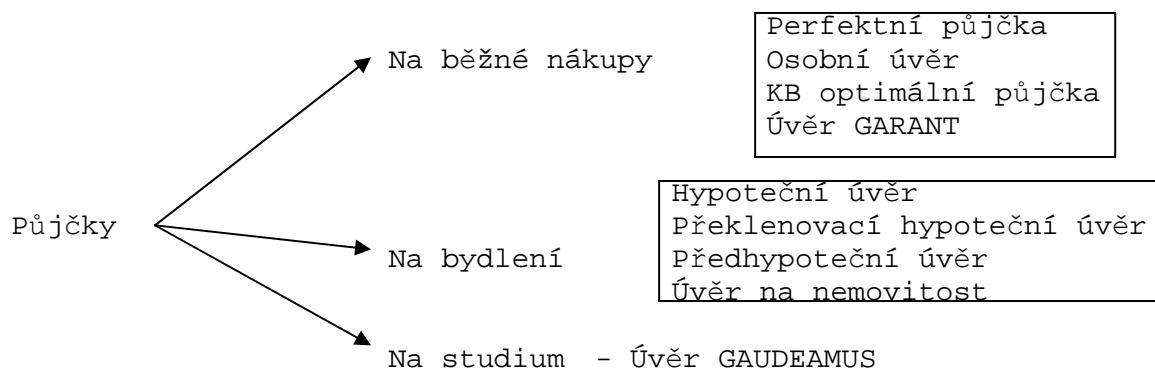
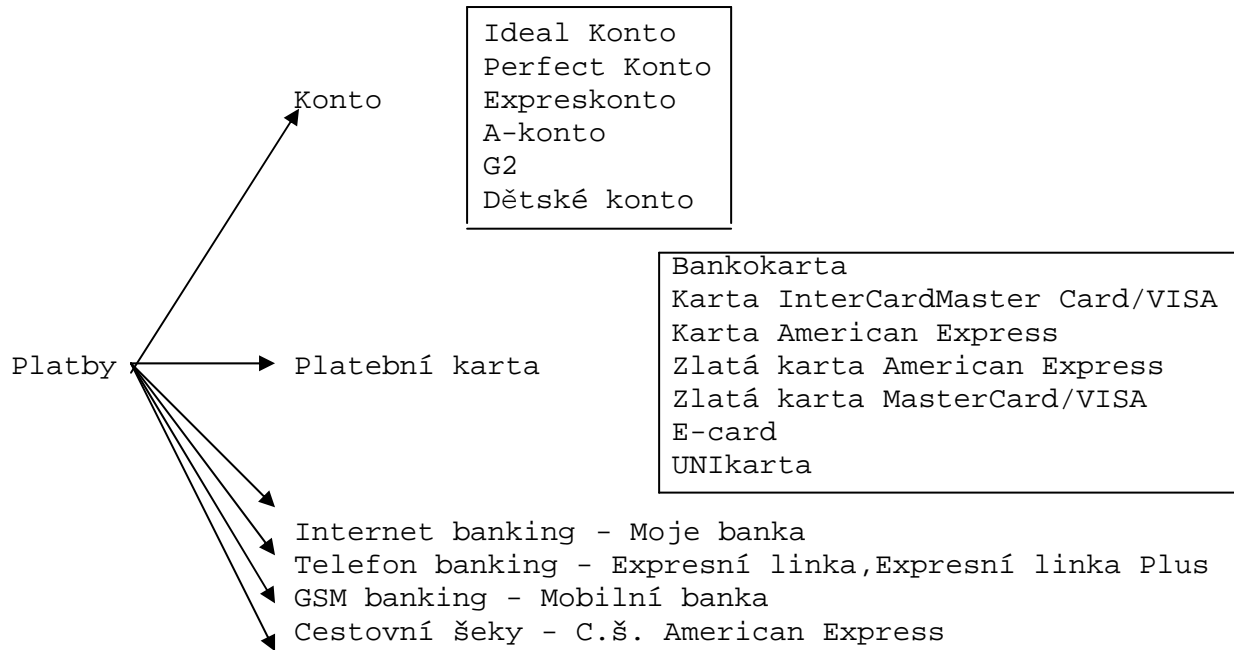
2.1. Změna v postavení bank

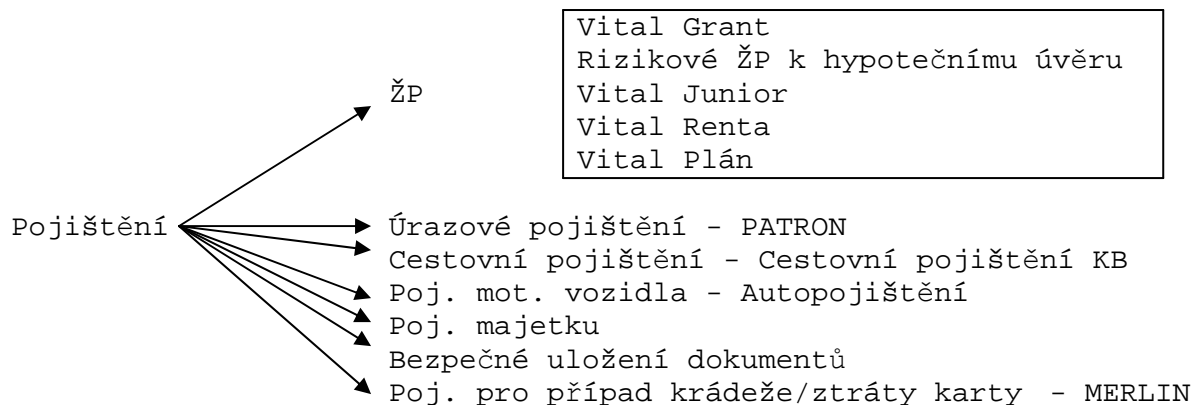
Podíváme-li se na bankovní sektor, zjistíme, že za posledních 30 let se podstatně změnila nabídka bankovních produktů. V minulosti tvořily klasické produkty (vkladové a úvěrové operace) bank jádro jejich podnikání, i když byly doplněny některými dalšími aktivitami. V posledních letech se však přesouvá těžiště bankovní činnosti, kdy banky poskytují stále více typů služeb, které překračují hranice klasického bankovníctví. Současným trendem bank je tendence k univerzální obsluze bankovních klientů. Univerzalizací se u jednotlivé banky rozumí provozování širokého sortimentu služeb se všemi druhy klientů. Univerzalizace umožňuje bance kombinovat široké spektrum finančních služeb takzvaně „pod jednou střechou“ jako obchody „z jedné ruky“.

Místo několika desítek produktů na počátku 70. let 20. století dnes banky nabízejí stovky produktů a služeb, např. daňové poradenství, finanční poradenství, správu nemovitého majetku, nebo určitou formu pojištění a pod. V kombinaci různých aktivit pod jednou střechou mají primát evropské banky. V USA a Japonsku se institucionalizoval spíše typ specializované banky v důsledku právní úpravy. Ale i zde bylo možné zpozorovat určité drobné náznaky tohoto trendu.

Platnost těchto tvrzení můžeme ověřit na příkladu Komerční banky. Komerční banka se zaměřuje na pět skupin klientů – občané, mládež a studenti, podnikatelé a menší firmy, podniky a místní správa a samospráva.

Z těchto pěti skupin jsem se blíže zaměřila na první skupinu, neboť po úspěšném zvládnutí SZZ většina z nás bude patřit právě do této skupiny.

Paleta služeb, které nabízí KB je opravdu široká. Od založení účtu, pořízení platební karty, půjčky na nákup, bydlení či studium přes spoření na důchod, pro potomky, investování až k pojištění (jak životnímu tak neživotnímu).

Většinu poskytovaných služeb KB zajišťují společnosti patřící do konsolidačního celku. Na některé např. neživotní pojištění využívá KB spolupráce se svými partnery.

Banky se stále více snaží přiblížit se všem druhům klientů tím, že se zaměřují na rozvíjející se oblast alternativních investičních a spořicíh produktů, zejména prodej penzijních a podílových fondů, životního pojištění apod., které jsou zpravidla spravovány dceřinými společnostmi jejich finanční skupiny. Na tomto místě je také nutné zmínit trend sekuritizace, kdy banky stále více nabízejí služby spojené s obchodováním s cennými papíry.

2.2. Zvýšená konkurence ze strany nebankovních subjektů

Rozvoj kapitálových trhů a postupné stírání hranic mezi bankovním a finančním podnikáním způsobuje, že do sféry, která dříve patřila výhradně bankám, začínají pronikat také nebankovní subjekty, které přebírají jejich činnosti nebo je nahrazují.

Banky jednoduše přestaly být exkluzivním dodavatelem klasických bankovních služeb. V současné době již můžeme hovořit o ztrátě monopolu bank, jelikož jsou stále více konfrontovány ze strany nebankovních subjektů. Dochází tedy k poklesu finančního zprostředkování bank, který je v odborné literatuře označován také jako tzv. disintermediation.

2.2.1. Konkurenti na kapitálovém trhu

Investiční podílové fondy nabízí poměrně dobrou návratnost prostředků investovaných přímo do akcií a obligací, čímž připravuje banky o levná depozita. *Pojišťovny* konkurují vkladovým operacím bank zejména produkty životního pojištění a pokud to legislativa dovolí, snaží se dokonce o získání licencí na bankovní činnosti. *Velké obchodní společnosti a obchodní domy* konkurují vlastními systémy platebních karet i širokým rozsahem finančních služeb (včetně úroků).

Kromě těchto tří subjektů výrazně konkurují bankám i investiční společnosti, leasingové společnosti, faktoringové a forfaitingové

společnosti, penzijní fondy, obchodníci s cennými papíry, kapitálové podílnické společnosti, fondy rizikového a rozvojového kapitálu, subjekty investující do reálných aktiv, směnárny apod. Za konkurenty lze také považovat banky, které byly založeny nebankovními institucemi, aby internacionalizovaly své finanční činnosti.

Zvýšená konkurence se projevuje na obou stranách bankovní rozvahy, zejména v oblasti vkladů a úvěrů. Nebankovní subjekty mají navíc snazší vstup do prostoru bankovníctví než banky do ostatních finančních a nefinančních sektorů, k čemu podstatně přispěl i prudký rozvoj nových technologií.

Podstatné znevýhodnění bank spočívá v tradičně vysokých nákladech spojených s pobočkovou sítí, kterou noví dodavatelé bankovních služeb nepotřebují, jelikož její existence pro provádění bankovních služeb již není nutností.

2.2.2. Reakce bank na zvýšenou konkurenci

Banky na zvýšenou konkurenci ze strany nebankovních subjektů reagují obsahovými změnami při definování svých strategií, změnami v produktové a klientské orientaci a úpravami stávajících bankovních systémů. Jsou nuceny využívat nejnovější technologie, způsoby řízení a organizace práce. Snaží se snižovat náklady a hledají nové cesty, jak své produkty efektivněji prodávat klientům. Probíhá složitý proces restrukturalizace, tj. významné změny v bankovních domech, vlastnictví a postavení bank.

2.2.3. Důsledky pro ekonomiku

V důsledku poklesu finančního zprostředkování bank a rozdílných regulačních pravidlech pro bankovní a nebankovní subjekty vyvstává problém pro centrální banku v oblasti měnové politiky, kdy nemůže zcela ovlivnit emisi a oběh peněz uskutečňovaný mimo bankovní sféru. Do budoucna se očekává splývání regulačních pravidel určených pro bankovní i nebankovní sféru.

Pokles zprostředkování bankami ve prospěch nebankovních subjektů lze snížit vytvořením relativní výhody bankovního sektoru oproti nebankovní sféře. Touto výhodou je především vyšší bezpečnost vkladů uložených u bank (zejména omezování riskantních operací, pojištění vkladů apod.).

Za vznikem tohoto trendu ve světě stojí expanze kapitálových trhů. V ČR byla tato situace poněkud odlišná. Kapitálový trh se vyvíjel se značným opožděním oproti vyspělým státům. V roce 1992 byl přijat zákon o cenných papírech a vytvořen mimoburzovní trh s cennými papíry (RM-S). O rok později došlo ke vzniku Střediska cenných papírů.

V důsledku absence českého kapitálového trhu byly jedinými finančními zprostředkovateli banky. Avšak i toto se postupem času změnilo, neboť v roce 1992 vstoupil v platnost zákon o investičních společnostech a investičních fondech a tyto subjekty začali nabízet své služby a tedy začaly konkurovat bankám. Svou roli také v devadesátých letech sehráli družstevní záložky.

Stěžejním pro rozvoj kapitálového trhu byly nové zákony, které začaly platit dnem vstupu ČR do Evropské unie – Zákon o podnikání na kapitálové trhu, Zákon o kolektivním investování a zákon o dluhopisech. Důvodem vzniku těchto právních norem byla především potřeba dokončit implementaci předpisů komunitárního práva, ale také snaha o zjednodušení dosavadní nepřehledné úpravy v oblasti kapitálového trhu, která byla výsledkem legislativní činnosti v průběhu 90. let.

Do budoucna lze očekávat další výrazný růst českého kapitálového trhu, neboť při srovnání českého trhu s evropským, resp. americkým, skrývá se zde ještě velký růstový potenciál. Toto tvrzení je možné dokázat při porovnání tržní kapitalizace akciových trhů v Evropě a USA.

Tabulka č. - 10 největších akciových trhů podle tržní kapitalizace v mil. USD a jejich porovnání s V-4

<i>BURZA</i>	<i>Tržní kapitalizace (v mil. USD)</i>
NYSE	9 015 270,5
Tokyo	2 069 299,1
Nasdaq	1 994 494,0
London Stock Exchange	1 800 658,0
Euronext	1 538 654,2
Deutsche Börse	686 013,5
Toronto Stock Exchange	570 223,5
Swiss Exchange	547 020,4
Borsa Italiana	477 075,4
Hong Kong	463 054,9
Varšava	28 849,2
Budapešť	13 017,1
Praha	10 279,9
Bratislava	915,4

Zdroj: KCP

2.3. Přechod od klasického modelu k přechodnému modelu bankovníctví

V klasickém modelu banka vykonávala úlohu prostředníka mezi věřiteli a dlužníky, přičemž v rámci jednoho subjektu poskytovala všechny služby. Tuto úlohu však plní i další subjekty, které tak oslabují dominantní postavení bank. Přechodný model je naopak založen na tom, že jednotlivé činnosti již nejsou prováděny v rámci jednoho subjektu, nýbrž prostřednictvím specializovaných institucí.

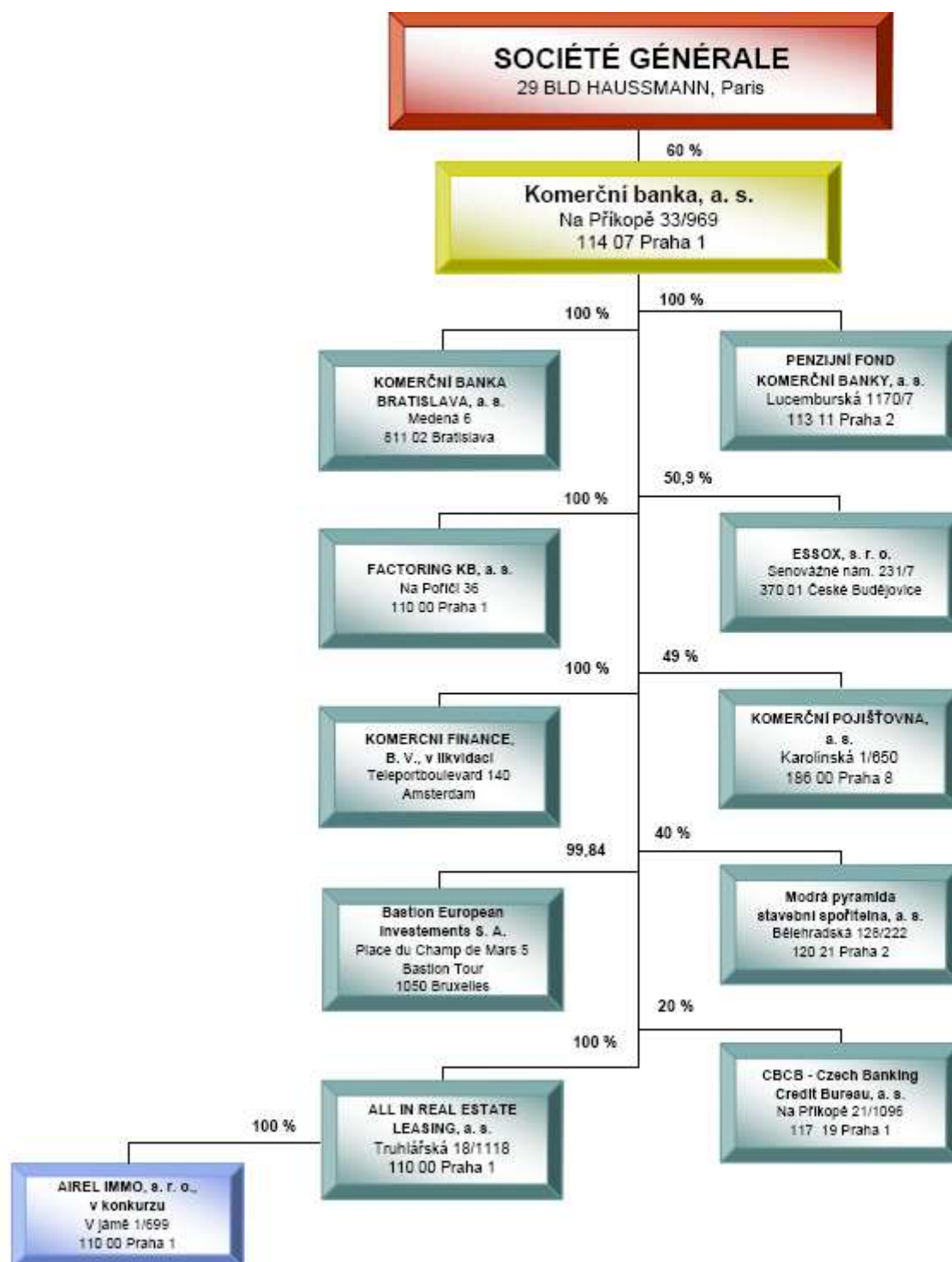
Lze říci, že tento trend se projevuje v tom, že banky spolupracují s pojišťovnami nebo jinými finančními institucemi na základě dohod při zachování své vlastní právní subjektivity. Spolupráce často probíhá také na bázi koncernu či holdingu, kdy banka zakoupí kapitálovou účast na jiném podniku, nebo k tomuto účelu založí nový podnik (např. vytváření vlastních pojišťoven jako dceřiných společností).

Na tomto místě je nutné poznamenat, že český bankovní systém byl od počátku koncipován jako univerzální, tedy banky mohou vykonávat jak

komerční tak i investiční bankovníctví, co tomuto trendu výrazně nahrává.

Jak je vidět na příkladu Komerční banky, tak v rámci konsolidačního celku působí kromě samotné banky také pojišťovna, faktoringová společnost KB, stavební spořitelna, leasingová společnost a penzijní fond KB.

Struktura konsolidačního celku
 - ovládající společnost, společnosti ovládané bankou a společnosti přidružené

Zdroj: Výroční zpráva KB

KB kromě toho, že nabízí širokou škálu služeb mimo oblast bankovního prostřednictvím svých vlastních společností, také spolupracuje při péči o své klienty s nejrůznějšími typy organizací a asociací. Jedná se například o Allianz pojišťovnu, a. s., která je od roku 2004 partnerem v oblasti neživotního pojištění. Dále také KB spolupracuje s Českomoravskou záruční a rozvojovou bankou, neboť KB patří z hlediska celkového množství a objemu podporovaných úvěrových obchodů k nejvýznamnějším. Podpora ve vztahu k úvěrům KB má formu bankovní záruky poskytované za účelem zvýšení dostupnosti komerčních úvěrů a v určitých případech také formu dotace na úhradu úroků. Mezi další partnery patří také Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond nebo Oborová zdravotní pojišťovna.

2.4. Vytváření kapitálově silných bank

Příčinou tohoto trendu může být jednak zvýšená konkurence ze strany nebankovních subjektů, jak jsem se zmínila již dříve, neboť vstupem nebankovních subjektů se konkurenční boj zostřeje. A samozřejmě jako v každé soutěži i zde platí pravidlo, že „silnější vyhrává“. Proto kapitálově silné banky mají nesporně lepší vyhlídky. Výhody velkých kapitálově silných bank spočívají zejména ve větší důvěře klientů, v lepších možnostech poskytovat větší objemy úvěrů a nabídnout širší škálu produktů. Dalo by se říci, že kapitálově silné banky vznikají hlavně jako důsledek tzv. procesu konsolidace bankovního sektoru jako celku.

2.4.1. Konsolidace

Pod pojmem konsolidace si lze představit proces, který vede ke snižování počtu bank, redukci jejich obchodních sítí, poklesu počtu zaměstnanců a zvyšování průměrné velikosti bank.

Konsolidační proces se projevil zejména v důsledku přesycení bankovního sektoru, kdy se jedná o to, že některé státy jsou tzv. „přebankovány“ neboli „overbanked“. S tímto problémem se potýkaly především vyspělé země v západní Evropě, ale také USA a Japonsko. Vypovídají o tom také údaje o počtu obyvatel, na které připadala jedna bankovní pobočka: ve Švýcarsku to bylo 1200 obyvatel, v USA 2300 a v Japonsku 2700 a je tak pro orientaci např. v USA kolem roku 1996 existovalo přes 10 000 bank. Vysoký počet bank a jejich poboček je drahý a neracionální a proto vyžadoval změnu. Právě zkonsolidování bankovních sektorů jednotlivých zemí se měl počet malých a středních bank a zejména jejich poboček výrazně zredukovat.

Proces konsolidace má různé formy, počínaje organickým růstem v podobě zakládání zahraničních poboček a dceřinných společností přes přirozený zánik slabých bank, které neobstojí v konkurenci, a konče promyšlenými a cílenými fúzemi a akvizicemi, což je nejčastější případ a může to být chápáno taktéž jako současný trend.

Tabulka č. : Počet bank působících v České republice

v období od roku 1990 do roku 2005

Rok	Počet bank	České banky	Zahraniční banky
1990	9	9	0
1991	24	20	4
1992	37	26	11
1993	52	34	18
1994	55	34	21
1995	55	32	23
1996	53	30	23
1997	50	26	24
1998	45	20	25
1999	42	15	27
2000	40	38	2
2001	38	12	26
2002	37	11	26
2003	35	26	9
2004	35	26	9
2005	36	24	12

Zdroj: Bankovní dohled ČNB (1990-2005)

Neustále dochází ke snižování počtu pracovníků bankovního sektoru, i když jeho tempo se výrazně zpomalilo. Celkový počet pracovníků v bankovním sektoru byl v roce 2005 37 540, což je o 620 pracovníků méně než v předchozím roce. Vzhledem k tomu, že žádná banka neukončila činnost, jednalo se o snižování v důsledku restrukturalizace činností a snahy bank o redukci nákladů.

POČET PRACOVNÍKŮ A BANKOVNÍCH MÍST V BANKOVNÍM SEKTORU

banky s licenci k danému datu

	31.12.99	31.12.00	31.12.01	31.12.02	31.12.03	31.12.04	31.12.05
Počet pracovníků (tis.)	49,4	45,5	40,9	40,6	39,0	38,2	37,5
Počet bank. míst (tis.)	2,0	1,8	1,8	1,8	1,7	1,9	1,9
Počet pracovníků na 1 banku (tis.)	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0
na 1 bankovní místo	24,6	25,2	23,3	22,8	23,4	20,4	19,4
Počet obyvatel na 1 banku (tis.)	244,7	256,7	270,3	275,0	291,7	292,0	284,8
na 1 bank. místo (tis.)	5,1	5,7	5,9	5,7	6,1	5,5	5,3
na 1 pracovníka	208,2	225,6	251,3	250,5	261,8	267,8	273,1

Zdroj: Bankovní dohled ČNB (2005)

Racionalizace bankovních činností je charakteristická jak vývojem počtu pracovníků, tak změnami v počtu obchodních míst. Banky začínají stále více využívat jak alternativní distribuční kanály, tak možnosti přímého spojení banky s klientem, sdílení obchodních sítí v rámci finančních skupin a racionálního využívání stávající obchodní sítě poboček. Pobočková síť prochází částečnou

restrukturalizací, rozmístění obchodních míst se přizpůsobuje měnícím se potřebám klientů a aktuálním změnám poptávky.

Konsolidace není vnímána jednoznačně. Na jedné straně se na ni pohlíží jako na významnou hybnou páku zvyšující konkurenceschopnost hospodářství, která vytváří velké finanční skupiny a konglomeráty, která umožňuje podnikům dosáhnout kritického množství a uskutečnit významné synergie, úspory z rozsahu a ze specializace a zefektivnit náklady; především však nabízí spotřebitelům větší možnost volby a výhodnější ceny zvolených finančních produktů.

Na druhé straně existují i negativní stránky konsolidace, které vyplývají z vysoké úrovně koncentrace, vzájemné provázanosti a systémového rizika, jež mohou stát za neúspěšným podnikáním velkých finančních institucí a konglomerátů provozujících činnost v některých členských státech.

Kromě toho často převládá pocit, že koncentrace tržních sil v rukou několika málo finančních institucí a finančních center by mohla připravit regiony a malé a střední podniky o tolik potřebný přístup ke zdrojům levného financování, že silné finanční skupiny vytlačí menší finanční instituce z trhu a že možnosti volby spotřebitelů budou omezeny na standardizované produkty.

2.4.2. Fúze a akvizice

Pod pojmy fúze a akvizice si lze představit slučování či přebírání bank navzájem se záměrem dosáhnout úspory nákladů, získat nové trhy a vytvořit větší a silnější subjekty, které jsou lépe připraveny čelit stále rostoucí konkurenci.

Tento trend byl charakteristický zejména pro USA a Japonsko. S postupující evropskou integrací se staly fúze a akvizice bank a dalších finančních institucí téměř každodenním jevem. Jednotlivé země Evropy na této cestě došly různě daleko. Významné fúze bank proběhly např. v Itálii, Španělsku, Rakousku, Skandinávii či Nizozemsku.

K některým z nejvýznamnějších příkladů konsolidace v bankovním sektoru došlo v průběhu posledních desíti let v nových členských státech, které zažily mocnou vlnu přeshraničních fúzí a akvizic. V důsledku této činnosti je pro současnou strukturu jejich finančních sektorů charakteristická vysoká míra koncentrace a vysoký podíl zahraničních vlastníků.

Podle studie společnosti Deloitte „*A new playing field*“ (Nové možnosti působení) dojde během příštích čtyř let po celé Evropě k akvizicím sedmi stovek bank, čímž by do roku 2010 mělo vzniknout několik velkých celoevropských poskytovatelů retailových bankovních produktů a služeb. Něco podobného, co nyní probíhá v rámci evropského regionu, proběhlo před pěti lety ve Spojených státech.

Odborná veřejnost předpokládá, že jakmile banky vytvoří celoevropskou síť, nabídnou svým zákazníkům příznivější ceny a bohatší škálu služeb, které bude možné využívat jak tradičním způsobem, tak prostřednictvím forem přímého bankovníctví.

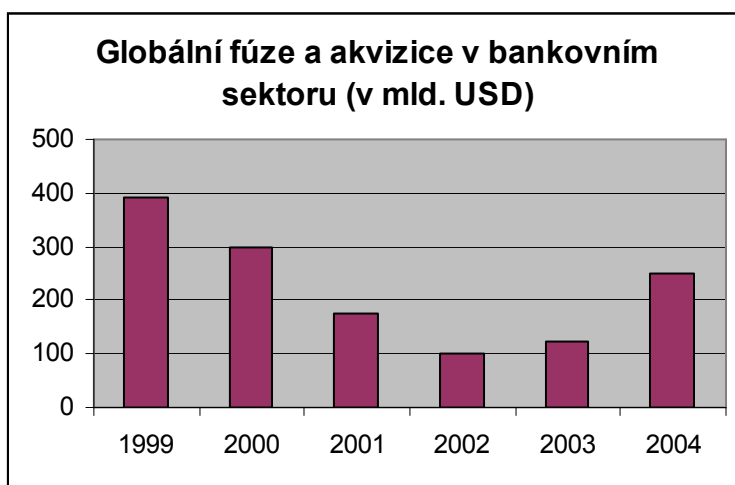
Neutuchající snahy o zajištění co nejefektivnějšího provozu budou banky nutit k tomu, aby zvážily přesun vybraných činností do oblastí s nižšími náklady a přišly s nabídkami nových služeb pro klienty, jako jsou např. otevírací hodiny o víkendech nebo zpřístupnění služeb mimo město.

Největší ohlášené evropské transakce fúzí a akvizic

(leden 2004 až září 2005, transakce nad 3 mld. USD)

datum ohlášení	jméno kupující společnosti	stát kupce	jméno akvizice	stát akvizice	hodnota (mld. USD)
červen 2005	Unicredito	Itálie	HVB	Německo	18,2
květen 2004	Royal Bank of Sc.	VB	Charter One	USA	10,5
červen 2005	Unicredito	Itálie	Bank Austria	Rakousko	3,3

Zdroj: Deloitte

Zdroj: Bankovníctví č. 5/2005

2.5. Využívání nových informačních technologií

Rozvoj technologií ovlivňující celosvětový ekonomický vývoj a rovněž běžný život obyvatel proniká velmi výrazně do dynamického odvětví, kterým bankovníctví bezpochyby je. V tuzemském bankovním sektoru se v souladu s vývojovými trendy světového bankovníctví využívání nových technologií prosazuje stále více.

Nové technologie se využívají jak uvnitř banky, tak ve vztahu ke klientům. Pokud jde o klienta banky, umožňují nové technologie odlišný přístup ke klientům, změnu tradičních způsobů dodání produktů ke klientům, větší komfort služeb a zvýšení dostupnosti. Ve vztahu ke klientům můžeme zmínit elektronické bankovníctví a to jak rostoucí význam platebních karet, samoobslužné zóny, telefonické bankovníctví, homebanking či Internet banking a elektronická výměna dat a pod.

Od 70. let 20. století se začínají v bankovníctví objevovat bankomaty, díky nimž došlo k poklesu pokladen na pobočkách a uzavření řady poboček. Vzhledem k tomu, že české bankovníctví se v tržních podmínkách začalo vyvíjet mnohem později, začíná tento boom bankomatů v ČR se zpožděním oproti zbytku Evropy, resp. světa. Jak ukazuje následující tabulka, tak v ČR neustále narůstá počet bankomatů. Za poslední dekádu se jejich počet téměř zdvojnásobil

(nárůst o 94,5 %). Taktéž se za posledních deset let ztrojnásobil objem transakcí uskutečněných v bankomatech (nárůst o 346,4 %).

VÝVOJ BANKOMATŮ A SÍTÍ BANKOMATŮ

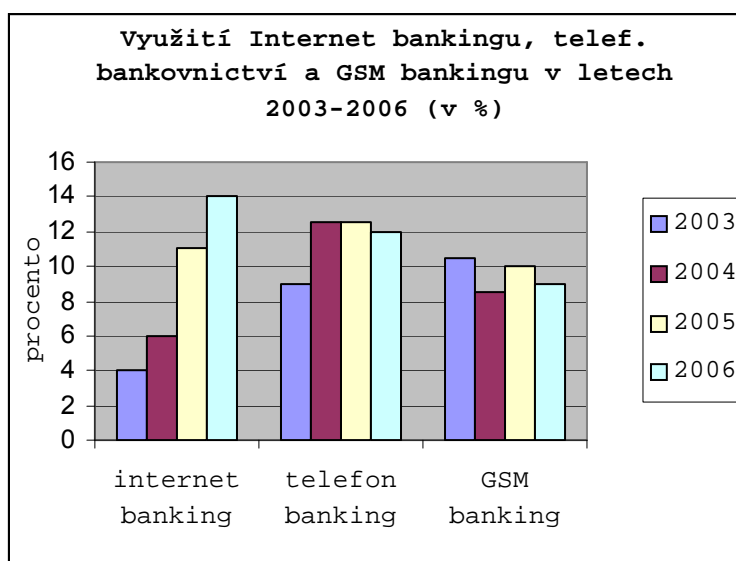
banky s licencí k danému datu

	31.12.99	31.12.00	31.12.01	31.12.02	31.12.03	31.12.04	31.12.05
Počet sítí bankomatů	4	4	4	4	4	4	4
Počet bankomatů	1 499	1 602	1 923	2 254	2 669	2 750	2 915
Roční počet transakcí v bankomatech (mil.)	70,0	85,8	100,7	106,8	116,8	125,3	136,9
Roční objem transakcí v bankomatech (mld. Kč)	128,0	175,5	232,7	285,4	352,3	397,9	443,4

Pozn.: Pouze karty vydané bankami, ale i pro ostatní společnosti

Zdroj: Bankovní dohled ČNB (2005)

Od 90. let 20. století nastupuje rozvoj internetu a mobilní komunikace, který umožnil zvýšení kvality, rozsahu a dostupnosti služeb. Z grafu je možné vysledovat určitý pokles původní nedůvěry v internetové bankovníctví. Důvod spočívá v uživatelské jednoduchosti a přístupnosti odkudkoliv. Oblibu svých zákazníků si našlo i telefonní bankovníctví, ale nachází se ve stínu Internet bankingu.

Zdroj: Bankovníctví č. 10/2006

V bankách jsou nové technologie uplatňovány rovněž ve vnitřních procesech. Banky je využívají v rámci optimalizace bankovních činností při obsluze klienta, identifikaci klienta, významná je jejich úloha při rozvoji bankovních služeb a zvyšování jejich bezpečnosti, zajišťování kontrolních funkcí a při omezování rizika.

Dalším prostorem pro uplatnění nových technologií je jejich využití jako nástroje redukce nákladů, umožňují racionalizovat počty zaměstnanců a optimalizovat obchodní síť.

Platební styk je jednou z oblastí, v níž se zásadně projevují nové trendy v bankovníctví a zejména v rozvoji nových technologií. Založení bankovního účtu a dispozice s ním je v současné době již nezbytností, používání bankomatů k výběrům hotovostí běžnou operací. Konkurence se soustřeďuje do oblasti nabídky nejrůznějších typů platebních a kreditních karet z hlediska dosahování vyšší kvality a zejména bezpečnosti prováděných operací.

V ČR je již poměrně běžné používání platebních karet, jak v rámci ČR, tak jejich používání v zahraničí, které je výhodnější než výběr valut z bankomatů v zahraničí a následná platba touto měnou v hotovosti. Jak dokazuje následující tabulka, jsou klienti bank v ČR zvyklí používat při placení platební karty. Z tabulky je patrné, že počet karet s funkcí výběru hotovosti se zvýšil o 267 % z původních 2784,5 na 7433 karet. Ruku v ruce s navýšením počtu platebních karet došlo k nárůstu počtu plateb těmito kartami z 6 mil. na 79,3 mil. transakcí, což představuje více jak desetinásobné navýšení.

VÝVOJ VYBRANÝCH DRUHŮ PATEBNÍCH KARET							
banky s licencí k danému datu							
	31.12.99	31.12.00	31.12.01	31.12.02	31.12.03	31.12.04	31.12.05
Karty s funkcí výběru hotovosti (tis.)	2 784,5	3 976,6	4 556,3	5 768,9	6 373,6	6 720,8	7 433,0
Debetní karty (tis.)	2 790,0	3 960,4	4 516,3	5 658,3	5 803,1	6 174,0	6 555,5
Kreditní karty (tis.)	5,6	38,7	53,2	113,2	206,2	402,4	872,3
Počet terminálů	8 962	13 187	17 931	25 358	31 678	44 404	52 683
Roční počet plateb kartou (mil.)	6,0	14,5	26,6	41,0	55,1	58,4	79,3
Roční obrat plateb kartou (mld. Kč)	14,0	27,0	44,7	52,5	61,3	65,9	88,0
Pozn.: Pouze karty vydané bankami, ale i pro ostatní společnosti							

Zdroj: Bankovní dohled ČNB (2005)

Díky rozvoji nových technik a technologií vznikají také nové finanční inovace. Mezi nejznámější patří finanční deriváty. Na tomto místě je však nutné připomenout, že rozvoj nových technologií není jediným motivem pro vznik těchto derivátů. Významnými motivy jsou také značné zvýšení rizika, deregulace finančních trhů, zvýšená konkurence a obcházení bankovní regulace.

Lze říci, že nové technologie se v současnosti staly nástrojem konkurenčního boje.

2.6. Snižování nákladů

Každá banka jako podnikatelský subjekt se snaží permanentně zvyšovat svoji ziskovost. Cesta k posílení ziskovosti vede přes zvýšení výnosů nebo snížení nákladů. Snižování nákladů je méně rizikovou cestou ke zvyšování ziskovosti bank a zvýšení jejich konkurenceschopnosti. Snižování nákladů je možné uskutečnit různými způsoby, ať už je to cestou snižování počtu poboček a zaměstnanců, fúzemi s jinými subjekty, nebo zaváděním nových technologií.

O snižování počtu poboček a zaměstnanců, o fúzích a o nových technologiích jsem již hovořila, ale nyní bych chtěla zmínit ještě další možnost, jak banky mohou snižovat své náklady - a to pomocí outsourcingu.

Outsourcingem se rozumí proces, při kterém společnost (v našem případě banka) deleguje vedlejší činnosti a práci ze své interní struktury na externí entitu (subkontraktora) specializovaného na provádění těchto operací.

Zprvu banky začaly outsourcovat některé podpůrné činnosti, například tisk a rozesílání výpisů a dalších tištěných materiálů. Později většina bank převedla také agendu platebních karet buď na specializované komerční firmy (FDR, Global Payments), nebo si založily společné bankovní podniky (MUZO, GZS, Interpay). Nyní se outsourcuje také část IT nebo samotný provoz. Outsourcing IT je vždy složitou a citlivou záležitostí, neboť služby bank jsou založeny na důvěře klientů a např. zachování bankovního tajemství nebo reporting vůči centrální bance jsou základními podmínkami, které banky a zákon požadují. Klíčová je tedy důvěra a vzájemné porozumění mezi bankou a outsourcující firmou.

Přístup ČNB k outsourcingu

Podle Věstníku ČNB se banka outsourcingem nezabývá odpovědností vůči třetím osobám za outsourcované činnosti, jejichž řádný výkon je podle právních předpisů povinná zajistit, a za rizika, která s sebou tyto činnosti mohou v budoucnu přinášet. Není také nikterak dotčena povinnost banky chovat se při své činnosti obezřetně, nepoškozovat zájmy klientů a neohrožovat bezpečnost a stabilitu banky.

České banky většinou outsourcují některé dílčí části svého provozu (PC, administrace sítě apod.). Některé banky jsou však v oblasti outsourcingu ještě o krok dále, například pobočka rakouské banky Waldviertel Sparkasse von 1842 (WSPK) outsourcuje své IT aktivity, včetně bankovního systému.

2.7. Zvyšování hodnoty pro akcionáře

Současnost zaznamenává trend k zvyšování této hodnoty, která je vyjadřována jako schopnost banky dlouhodobě vytvářet příliv peněz tak, aby překročili náklady na kapitál.

Tento trend velmi úzce souvisí s trendem fúzí a akvizic. Neboť jak uvádí zpráva firmy Deloitte, bude pro mnohé generální ředitele fúze a akvizice jedinou možností, jak naplnit očekávání plynoucí ze současného ocenění akcií. Fúze mohou nabídnout synergické efekty a mohou pomoci při vstupu na trhy s vyššími růstovými měrami, než jaké jsou schopny nabídnout domácí trhy. Z prémie, které akcionáři v současné době platí, je zřejmé, že očekávají nárůst budoucích příjmů v bankovníctví o téměř 32 %.

Pokud jde o naplňování tohoto trendu, jsou banky ve střední a východní Evropě mnohem úspěšnější než banky starých zemí EU. Akcionáři bank, mezi nimiž naprosto dominují ve většině zemí středních a východní Evropy zahraniční bankovní skupiny, tak mohou

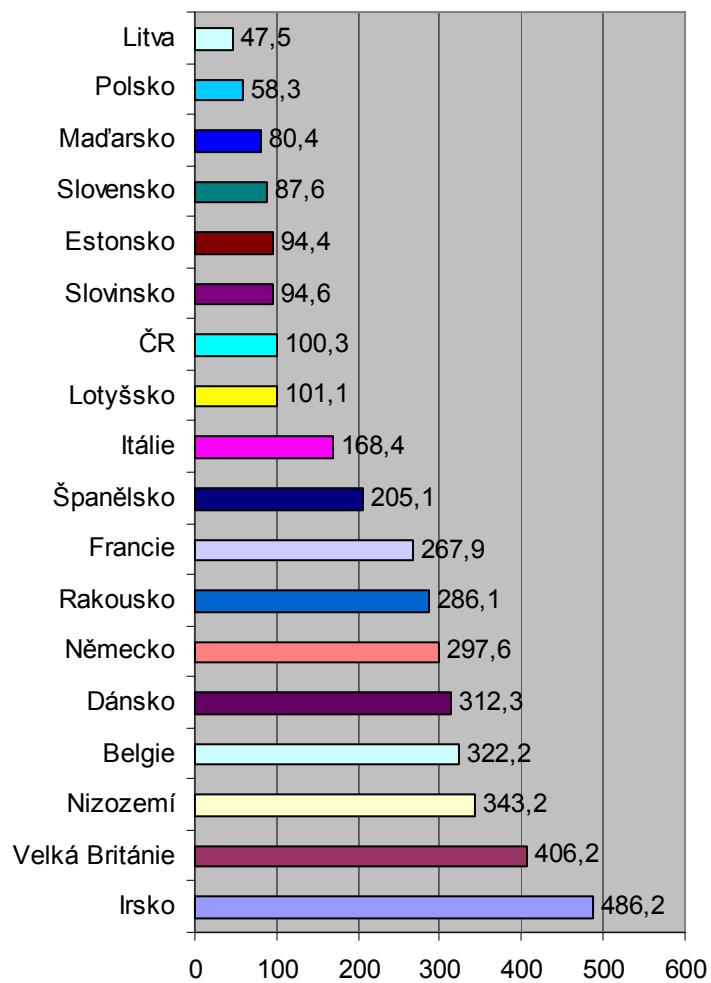
být spokojeni, neboť banky z tohoto regionu dosahují mnohem vyšších výnosů a rostou mnohem rychleji. Podívejme se nyní blíže, jaký je podíl aktiv bank a HDP země a jaká je návratnost kapitálu ROE v jednotlivých evropských zemích.

Podíl aktiv bank a HDP země v % (2004)

země	hodnota
Irsko	486,2
Velká Británie	406,2
Nizozemí	343,2
Belgie	322,2
Dánsko	312,3
Německo	297,6
Rakousko	286,1
Francie	267,9
Španělsko	205,1
Itálie	168,4
Lotyšsko	101,1
ČR	100,3
Slovinsko	94,6
Estonsko	94,4
Slovensko	87,6
Maďarsko	80,4
Polsko	58,3
Litva	47,5

Zdroj: Bankovníctví č. 3/2006

**Podíl aktiv bank a HDP země v %
(2004)**

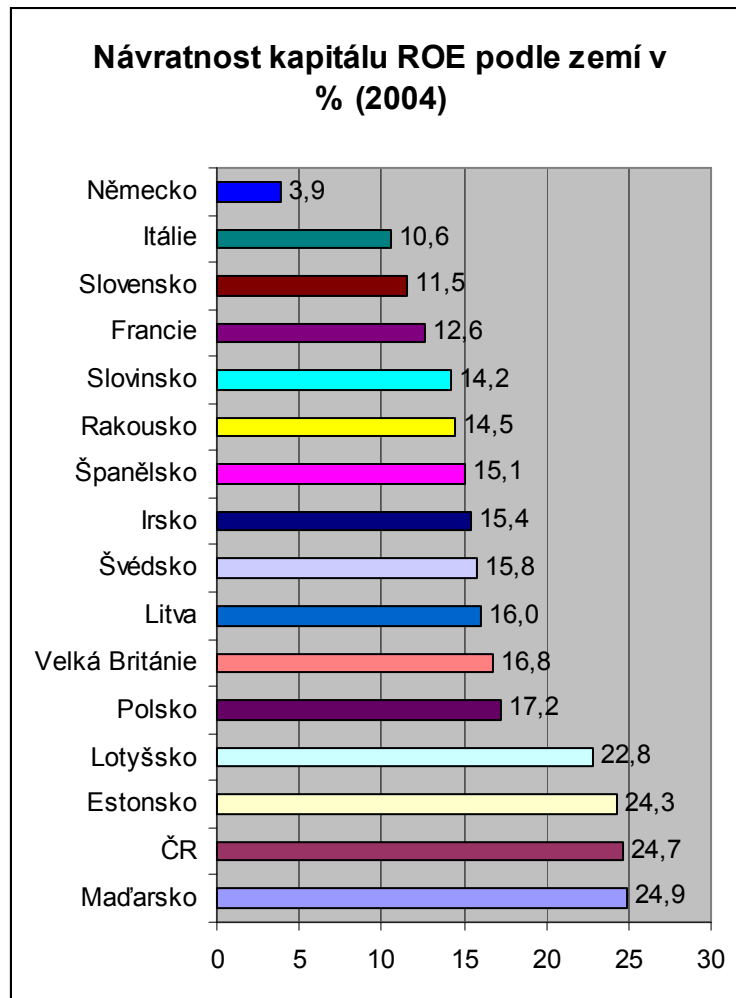

**Návratnost kapitálu ROE podle zemí v %
(2004)**

země	hodnota
Maďarsko	24,9
ČR	24,7
Estonsko	24,3
Lotyšsko	22,8
Polsko	17,2
Velká Británie	16,8
Litva	16,0
Švédsko	15,8
Irsko	15,4
Španělsko	15,1
Rakousko	14,5
Slovinsko	14,2
Francie	12,6

Slovensko	11,5
Itálie	10,6
Německo	3,9

Zdroj: Bankovníctví č. 3/2006

2.8. Další trendy

Dalším trendem, který je důležité zmínit, je **postupná globalizace**, což znamená, že je stále méně důležité místo a čas pro realizaci bankovního podnikání. Tento trend je také podpořen postupným sbližováním regulačních a právních předpisů mezi jednotlivými státy. Mezi další trend v oblasti bankovníctví lze počítat také **diverzifikaci příjmů**, zejména produktovou a zeměpisnou. Produktovou dimenzí banky vstupují do dalších aktivit, jako je například propojování bankovníctví a pojišťovnictví, správa aktiv klientů a větší angažovanost bank v investičním bankovníctví. Zeměpisná diverzifikace znamená snahu o diverzifikování příjmů pokud jde o místo, kde jsou zisky vytvářeny.